

Rural Social Development Focusing on the Role of Women Entrepreneurs (Case of Study: Villages of Soumesara County)

Mohammad Sadegh Zare¹ | Nasrullah Molaei hashjin² | Mohammad Basit Ghoreshi³

1. Student of Geography and Rural Planning, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran. Email: Sadegh.zare@gmail.com
2. Corresponding Author, Professor, Department of Geography, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran. Email: nmolaeih@iaurasht.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Geography, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran. Email: ghoreshi@iaurasht.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received 24 July 2023
Received in revised form 20
May 2024
Accepted 17 June 2024
Published online 21 September
2024

Keywords:

Social Development,
Village,
Women Entrepreneurs

ABSTRACT

Objective: Rural entrepreneurship is a concept that has been examined from different perspectives and it is believed that it is necessary as an efficient strategy for the social development of the villages. Women's entrepreneurship in the villages is a multi-dimensional phenomenon and is influenced by various factors. In today's Iranian society, women have played a significant and expanding role in the field of business. The present study was conducted to explain the role of women entrepreneurs in the social development of the villages of Soumesara.

Methods: The research method is applied and based on library, documentary, and field studies. To analyze the data, SPSS software and integrated models (FARAS+FCOPRAS) and WASTPAS fuzzy model were used.

Results: The results of the research showed that there is a positive and significant relationship between the social development of Soumesara villages and women entrepreneurs. The social participation index with a score of 71.44, improving the quality of life a score of 71.31, demographic transformation of the villages with a score of 71.20, and education and awareness with a score of 15.1 71, strengthening communication and social trust with a score of 71.11, they have assigned the highest and lowest effectiveness of the role of women entrepreneurs in the villages of Soumesara. Also, the results of the research findings showed the central districts with a weight value of 3.891, Tolem district with a weight value of 3.775, and Mirza Kochuk district with a weight value of 3.678, respectively, have the highest and lowest amount of social development with an emphasis on the role of women. The entrepreneur is dedicated to himself.

Conclusions: According to the results of this research, rural women entrepreneurs, as creative, innovative, and thoughtful forces in their field of activity, have been able to create a transformation in the social development of the rural areas of Soumesara and contribute to the dynamism of the villages of this county.

Cite this article: Zare, M. S., Molaei hashjin, N., & Ghoreshi, M. B. (2024). Rural Social Development Focusing on the Role of Women Entrepreneurs (Case of Study: Villages of Soumesara County). *Space Economy and Rural Development*, 13 (48), 121-136. <http://doi.org/10.61186/serd.13.2.3>

© The Author(s).

DOI: <http://doi.org/10.61186/serd.13.2.3>

Publisher: Kharazmi University

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Considering the unique characteristics of rural communities, experiences of rural development worldwide over the past few decades demonstrate that the issue of low income among villagers, and its associated social, cultural, and political consequences, cannot be resolved merely through the transfer of knowledge, technology, or material resources. While these elements are important, a critical factor that policymakers and rural development experts must focus on is the development of small rural businesses, particularly home-based businesses, and creating the necessary infrastructure to support their growth (Fotovati et al., 2019).

In this context, women play a vital role in promoting employment and improving the social standing of their communities. Empowering women by fostering their identity, independence, and active participation in social affairs, particularly entrepreneurial activities, is crucial for engaging this significant workforce in the cycles of social production (Alikhani-Dadoklaei, 2013).

Theories of sustainable rural development have also emphasized the importance of increasing participation and ensuring equal opportunities, especially for rural women (Karami, 2019). However, despite various studies, the role of rural women entrepreneurs in the social development of rural areas remains underexplored. Understanding how rural women participate in village affairs and assessing their impact on social development can provide valuable insights for addressing many of the social challenges in these regions. The purpose of this research is to answer the following questions:

1. To what extent do women entrepreneurs influence the social development of villages in Soumaesara?
2. Which social indicators are most impacted by women entrepreneurs?
3. Which areas of Soumaesara County show the greatest influence of women's entrepreneurship on social development?

Methods

This research employs a descriptive-analytical approach, with both practical and theoretical objectives. Data was collected using documentary and field methods, including interviews and questionnaires at the village level in Soumaesara County. Specialized questionnaires were designed based on the research objectives and hypotheses.

The data was analyzed using descriptive and inferential methods, with findings presented in tables. SPSS software, integrated models (FARAS+FCOPRAS), the WASTPAS fuzzy model, and ArcGIS 10.3 were used to analyze the data and generate maps.

Sampling Procedures

The study's statistical population was selected from 151 villages in Soumaesara County, with 27 villages identified as having women entrepreneurs. A total of 51 women entrepreneurs were chosen through available sampling. Additionally, 36 local village managers (village heads and council members) were selected for participation.

Results

The research findings highlight the pivotal role of women's entrepreneurship in rural development, with women entrepreneurs driving production and employment in their communities. Their participation in development programs is crucial for advancing village economies. Theoretical analysis suggests that successful entrepreneurship in rural areas should be regarded as a form of human capital. Female entrepreneurs, as creative and innovative forces, have the potential to significantly transform rural life, helping to combat issues such as poverty,

unemployment, and the decline of traditional livelihood patterns. In some cases, they can even reverse village depopulation due to migration. Research on women's entrepreneurship in rural areas underscores the importance of recognizing and supporting this human capital to maximize the impact of women in their various roles. Promoting women's entrepreneurship is essential for rural development.

Conclusion

This research, which focuses on rural social development and the role of women entrepreneurs in Soumaesara County, employed a one-sample t-test to assess the state of rural development. The social development indicators, including strengthening communication and social trust, demonstrated positive outcomes. For example, trust in organizations outside the village had an average value of 3.22, trust in local organizations averaged 3.13, and communication with other rural areas averaged 3.10, all of which indicate favorable conditions in Soumaesara.

The analysis revealed a strong positive correlation between the role of women entrepreneurs and sustainable development, with a 99% confidence level. The chi-square test confirmed the significance of women entrepreneurs in Soumaesara's rural development. Kramer's test results showed a strong relationship between the role of women entrepreneurs and rural development. Among the social indicators, social participation, with a value of 71.44, emerged as the most influential factor in Soumaesara County.

توسعه اجتماعی روستایی با تمرکز بر نقش زنان کارآفرین (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان صومعه سرا)

محمدصادق زارع^۱ | نصرالله مولائی هاشجین^۲ | محمدباسط قریشی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران. رایانامه: Sadegh.zare@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، استاد، گروه جغرافیا، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران. رایانامه: nmolaeih@iaurashtt.ac.ir

۳. استادیار، گروه جغرافیا، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران. رایانامه: ghoreshi@iaurashtt.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: کارآفرینی روستایی، مفهومی است که تاکنون از دیدگاه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. باور بر این است که به عنوان راهبردی کارآمد برای توسعه اجتماعی روستا ضرورت دارد. کارآفرینی زنان در روستا پدیده‌ای چندبعدی و تحت‌تأثیر عوامل مختلف است. در جامعه امروز ایران، زنان نقش قابل توجه و در حال گسترشی در زمینه کسب کارها ایفا می‌کنند. پژوهش حاضر با هدف تبیین نقش زنان کارآفرین در توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه‌سرا انجام شد. روش پژوهش: روش پژوهش کاربردی و مبتنی بر مطالعات اسنادی و میدانی است. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS و مدل‌های تلفیقی (FARAS+FCOPRAS) و مدل فازی WASTPAS استفاده شد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۰۲	
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۳۱	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۸	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۶/۳۱	
کلیدواژه‌ها: توسعه اجتماعی، روستا، زنان کارآفرین	یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد، بین توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه‌سرا و زنان کارآفرین ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین شاخص‌های اجتماعی، به ترتیب شاخص مشارکت اجتماعی با مقدار امتیاز ۷۱/۴۴، بهبود کیفیت زندگی با مقدار امتیاز ۷۱/۳۱، تحول جمعیتی روستا با مقدار امتیاز ۷۱/۲۰، آموزش و آگاهی با مقدار امتیاز ۷۱/۱۵، تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی با مقدار امتیاز ۷۱/۱۱، بیشترین و کمترین میزان تأثیرپذیری را از نقش زنان کارآفرین در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا به خود اختصاص داده‌اند. در ادامه یافته‌های پژوهش نشان داد، به ترتیب بخش‌های مرکزی با مقدار وزن ۳/۸۹۱، بخش تولم با مقدار وزن ۳/۷۷۵، بخش میرزا کوچک با مقدار وزن ۳/۶۷۸، بیشترین و کمترین میزان توسعه اجتماعی را با تاکید بر نقش زنان کارآفرین به خود اختصاص داده است.
	نتیجه‌گیری: بر این اساس، با توجه به نتایج پژوهش، زنان کارآفرین روستایی به عنوان نیروهای خلاق، نوآور و متفکر در زمینه فعالیتی خود توانسته‌اند، تحولی در توسعه اجتماعی مناطق روستایی شهرستان صومعه‌سرا ایجاد کنند و به پویایی روستاهای این شهرستان کمک نمایند.

استاد: زارع، محمدصادق؛ مولایی هاشجین، نصرالله؛ و قریشی، محمدباسط (۱۴۰۳). توسعه اجتماعی روستایی با تمرکز بر نقش زنان کارآفرین (مورد مطالعه:

روستاهای شهرستان صومعه‌سرا). *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۳ (۴۸)، ۱۳۶-۱۲۱. <http://doi.org/10.61186/serd.13.2.3>

© نویسنده‌گان

ناشر: دانشگاه خوارزمی

مقدمه

در نظریه‌های جدید توسعه روستایی از کارآفرینی روستایی به عنوان راهکاری مناسب برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی در مناطق روستایی به جهت تغییر الگوی زندگی کنونی، کاهش شکاف شهر و روستا، ایجاد برابری اجتماعی، محیطی و نهادی یاد می‌شود. همچنین کارآفرینی ابزاری مهم برای رسیدن به توسعه پایدار به شمار می‌رود (فرجی‌سبکبار و همکاران، ۱۳۹۰). با توجه به ماهیت و مشخصه‌های جوامع روستایی، تجربه‌های توسعه‌ی روستایی در کشورهای مختلف جهان طی چند دهه گذشته نشان می‌دهد که مشکلات کمبود درآمد روستاییان و به دنبال آن عواقب پیامدهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ناشی از آن را نمی‌توان تنها با انتقال دانش فنی و فن‌آوری‌ها و انتقال سرمایه‌های مادی به مناطق روستایی، حل شده پنداشت، بلکه عنصر مهم‌تری که بایستی مورد توجه سیاست‌گذاران و کارشناسان توسعه‌ی روستایی قرار گیرد، تأکید بر توسعه‌ی کسب‌وکارهای کوچک روستایی به ویژه کسب‌وکارهای خانگی و فراهم‌ساختن بسترهای ضروری برای رشد و توسعه‌ی آن‌ها است (فتوتی و همکاران، ۱۳۹۰). در این میان، زنان نقش مهمی در ارتقای اشتغال و بهبود وضعیت اجتماعی جامعه ایفا می‌کنند. هویت دادن و استقلال بخشیدن به آنان و فراهم کردن زمینه‌ی مشارکت فعال آن‌ها در امور مختلف اجتماعی به‌ویژه فعالیت‌های کارآفرینی، عامل مهمی در انگیزش بیشتر این نیروی عظیم در چرخه‌های تولیدی اجتماعی است (علیخانی دادوکالایی، ۱۳۹۳). از سویی دیگر، در نظریه‌های توسعه پایدار روستایی، بر افزایش مشارکت و ایجاد فرصت‌های برابر به خصوص برای زنان روستایی، بسیار تأکید شده است (کرمی، ۱۳۹۰). در این زمینه، ورتمن اشاره می‌کند که توسعه روستایی و کارآفرینی به ویژه زنان روستایی با یکدیگر ارتباط تنگاتنگ دارند (هریوت و همکاران، ۲۰۰۲).

با توجه به به مطالعه پژوهش‌های مختلف به نظر می‌رسد تاکنون نقش زنان کارآفرین روستایی بر توسعه اجتماعی مناطق روستایی بررسی نشده است. در این راستا هدف پژوهش حاضر پژوهش، پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر است:

۱. زنان کارآفرینی به چه میزان در توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه‌سرا تأثیر دارند؟
۲. کدامیک از شاخص‌های اجتماعی بیشترین میزان تأثیرپذیری را از زنان کارآفرین به خود اختصاص داده است؟
۳. کدامیک از بخش‌های شهرستان صومعه‌سرا بیشترین میزان تأثیرپذیری از نقش کارآفرینی زنان در ابعاد توسعه اجتماعی را به خود اختصاص داده‌اند؟

پیشینه پژوهش

۱. پیشینه نظری

امروزه در نظریه‌های توسعه روستایی از کارآفرینی به عنوان راهکاری مناسب برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی در مناطق روستایی در جهت تغییر الگوی زندگی کنونی، کاهش شکاف شهر و روستا، ایجاد برابری اقتصادی، اجتماعی، محیطی و نهادی یاد می‌شود (یعقوبی فرانی و همکاران، ۱۳۹۳). کارآفرینی روستایی، تفاوت اساسی با کارآفرینی شهری ندارد، جز اینکه باید آن را در فضای روستا تصور کرد.

یکی از رویکردهای نظری در ارتباط با کارآفرینی زنان روستایی، بحث توانمندسازی آنان است. در ادبیات توسعه، مفهوم توانمندسازی به منظور مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی-اقتصادی از دو رویکرد بررسی شده است: رویکرد انگیزشی توانمندسازی که در این رویکرد، هدف تواناسازی و تقویت خودباوری است و رویکرد روان‌شناختی توانمندسازی که این رویکرد، توانمندسازی را به‌طور وسیع‌تر به مثابه یک حالت انگیزشی درونی در ارتباط با شغل تعریف می‌کند که شامل چهار احساس درونی معناداری، شایستگی، تأثیر، خودتعیینی و اعتماد است. برای توانمندسازی باید به عواملی همچون: دانش و یا آموزش‌های مهارتی سازمان‌ها، روش‌های مناسب، عضویت در یک سازمان، اعتبارات خرد، تحصیلات، دسترسی به منابع و حمایت سیاسی توجه نمود (فرناندز و مولدگازبو، ۲۰۱۵). توانمندسازی بسته به ساختار قدرت، می‌تواند به صورت مولد و یا نامولد بروز نماید، به‌گونه‌ای که تغییر در ساختار قدرت به منظور توانمندسازی همه‌جانبه اجتماعات محلی، می‌تواند خوداتکایی آنها را برای مدیریت محلی تضمین نماید (گیامپیکولی و متاپوری، ۲۰۱۲).

بنابراین اهمیت کارآفرینی در مناطق روستایی و در نظر گرفتن قابلیت‌های منحصر به فرد زنان کارآفرین روستایی، توجه به توسعه پایدار روستایی، کاهش فقر و بهبود وضعیت زندگی روستایی، ایجاد درآمد پایدار به‌ویژه در بخش مشاغل روستایی و ضرورت توجه به تقویت و بهبود توانمندسازی و ظرفیت‌سازی زنان روستایی دوچندان است؛ در واقع مشارکت زنان در توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی، آنها را در زمینه‌های مختلف اجتماعی توانمند نموده و قدرت تصمیم‌گیری آنها را دوچندان می‌نماید. در این بین آنچه اهمیت دارد، این است که زمینه مناسب برای افزایش مشارکت اجتماعی زنان روستایی فراهم شود تا گام بزرگی در راستای توسعه پایدار روستایی برداشته شود.

۲. پیشینه تجربی

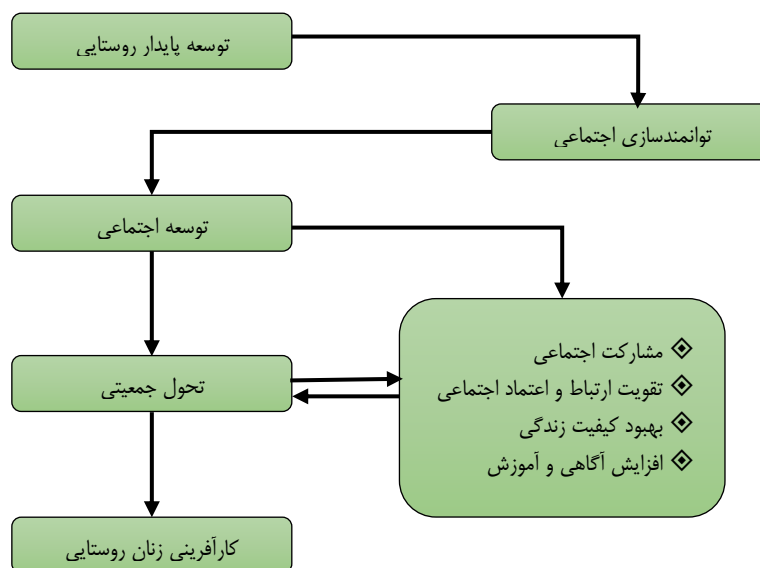
بشیر احسن و قربانی‌نژاد (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان، نقش زنان کارآفرین در توسعه اقتصادی روستایی به این نتایج دست یافتند که مشارکت زنان کارآفرین دهستان خرم‌رود شهرستان تویسرکان در زمینه‌های توسعه اقتصادی منطقه، اشتغال، افزایش درآمد، سرمایه‌گذاری و توسعه تسهیلات را فراهم کرده، با این حال تقویت اقتصاد محلی و نشاط و تنوع بخشی اقتصادی طولانی‌مدت را در سطح منطقه به دنبال نداشته است.

عالی‌زاده و بهرامی (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان، نقش زنان روستایی در ایجاد کسب‌وکار سبز به این نتایج دست یافتند که زنان روستایی پس از سپری کردن مراحل توانمندسازی و با ایجاد گروه، توسعه مشارکت اجتماعی، افزودن ظرفیت عاملیت تغییر، تولید صنایع دستی، ایجاد صندوق‌های خرد روستایی و تغییر الگوی کشت توانسته‌اند نقش مهمی در کاهش فقر و بیکاری و بازگشت مردان به روستا ایفا کنند.

خسروی‌پور و ادهم ملکی (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان، نقش کارآفرینی و مشارکت زنان در توسعه پایدار روستایی، با هدف بررسی مفاهیم کارآفرینی زنان روستایی، ضرورت آن، چالش‌ها و موانع پیش‌روی آن با استفاده از روش پژوهش مروری، به ارائه راهکارهای عملیاتی جهت بسط و توسعه کارآفرینی زنان روستایی و خروج این بخش عظیم از جامعه از انزوا پرداختند. آریانا و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان، نقش زنان کارآفرین در توسعه و تحول کشور، با ارائه تعریفی از کارآفرینی زنان، ضرورت و اهمیت آن در رشد و توسعه کشور توصیف شد.

شهبازی (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان، کارآفرینی کشاورزی راهبردی در توسعه پایدار روستایی، به این نتایج دست یافتند که متنوع‌سازی اقتصاد روستایی تنها با القا از بیرون محقق نمی‌شود، مگر این که کارآفرینان محیط‌های روستایی، خود فرصت‌ها و منابع بالقوه و بالفعل را بشناسند و با استفاده بهیمنه از آنها تنوع اشتغال و اقتصاد را برای محیط‌های روستایی به ارمغان بیاورند، به همین جهت ایجاد مزیت‌های جدید اقتصادی، افزایش رفاه انسانی، جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها و برقراری سازگاری بین فعالیت و فضای زندگی در نواحی روستایی از اهداف راهبردی توسعه روستایی است که می‌تواند از طریق کارآفرینی روستایی و کشاورزی دست‌یافتنی گردد.

۳. مدل مفهومی

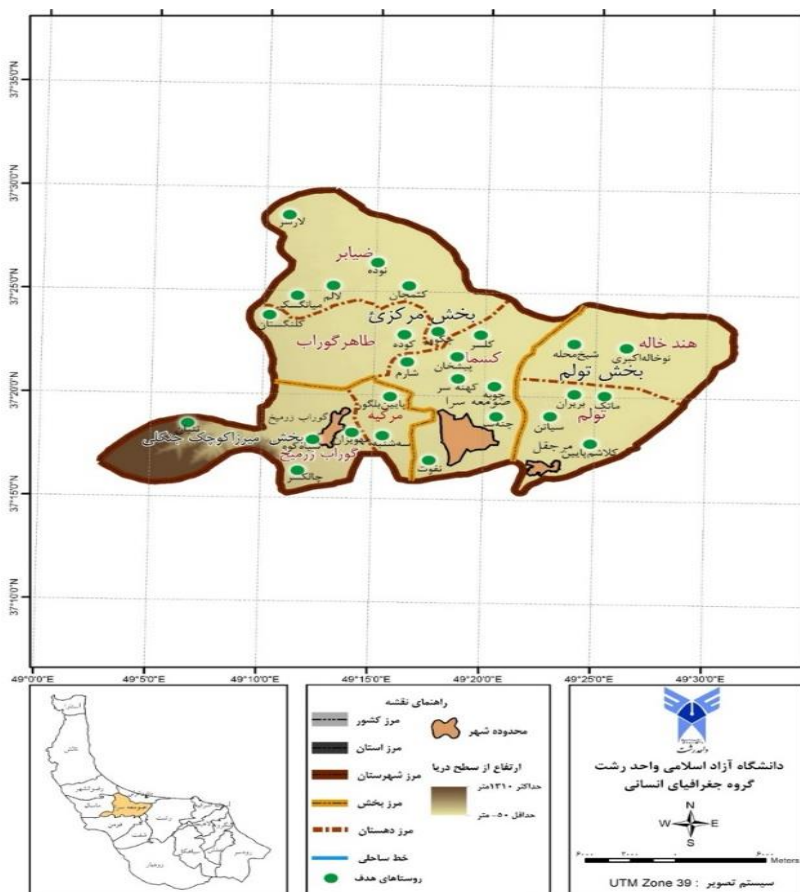
شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

روش‌شناسی پژوهش

۱. قلمرو جغرافیایی مورد مطالعه

صومعه‌سرا از شهرستان‌های استان گیلان است که در غرب این استان قرار دارد. از شمال به تالاب، از جنوب به شهرستان فومن، از شرق به شهرستان رشت و از غرب به شهرستان ماسال می‌رسد. شهرستان صومعه‌سرا با وسعت ۶۳۲/۶ کیلومترمربع و بر اساس آخرین تقسیم‌های کشوری دارای سه بخش مرکزی، تولم و میرزا کوچک جنگلی و شش دهستان کسما، طاهرگوراب، هنده-خاله، تولم، گوراب زرمیخ، مرکیه و چهار شهر، صومعه‌سرا، تولم‌شهر، گوراب زرمیخ و ضیابر با تعداد ۱۵۱ روستا است. عرض جغرافیایی شهرستان ۳۷ درجه و ۱۵ دقیقه و طول جغرافیایی ۴۹ درجه و ۲۰ دقیقه است (سالنامه آماری استان گیلان، ۱۳۹۷؛ فرمانداری شهرستان صومعه‌سرا، ۱۴۰۰). مرکز شهرستان یعنی صومعه‌سرا، در فاصله تقریبی ۲۳ کیلومتری مرکز استان قرار دارد. بیشتر شهرستان در ناحیه جلگه‌ای قرار داشته و در بخش میرزا کوچک جنگلی ارتفاعاتی دیده می‌شود که حداکثر ارتفاع ۱۲۰۰ متر و پوشیده از جنگل است که دو منطقه بیلاقی شهرستان به اسامی گندرجی و خونبارجی در همین ارتفاعات وجود دارد (شکل ۲).

شکل ۲. نقشه توزیع جغرافیایی روستاهای هدف در محدوده مورد مطالعه (منبع: ترسیم نگارنده، ۱۴۰۲)

۲. داده‌ها و روش کار

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی-تحلیلی و پیمایشی است. گردآوری اطلاعات پژوهش با روش‌های اسنادی و میدانی همچون مصاحبه و پرسشنامه در سطح روستاهای شهرستان صومعه‌سرا انجام گرفت. در این باره پرسشنامه‌های تخصصی با در نظر گرفتن هدف‌ها و فرضیه‌های پژوهش طراحی و تکمیل شد.

داده‌های استخراج شده براساس پرسش مطرح شده در قالب یافته‌های توصیفی و تحلیلی-استنباطی در قالب جدول‌های توصیفی و استنباطی با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS و مدل‌های تلفیقی (FARAS+FCOPRAS) و مدل فازی WASTPAS، و تولید و ترسیم نقشه‌ها از نرم‌افزار Arc GIS 10.3 استفاده گردیده است. جامعه آماری در بخش اول پژوهش، از ۱۵۱ روستای شهرستان صومعه‌سرا، تعداد ۲۷ روستای دارای زنان کارآفرین، انتخاب شدند که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۵۱ نفر (زنان کارآفرین) شناسایی و تعیین شدند. در بخش دوم پژوهش نیز براساس نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۳۶ نفر مدیران محلی روستا (دهیار و شورا) تعیین شدند.

یافته‌های پژوهش

۱. یافته‌های توصیفی

۱-۱. یافته‌های توصیفی متغیر زنان کارآفرین

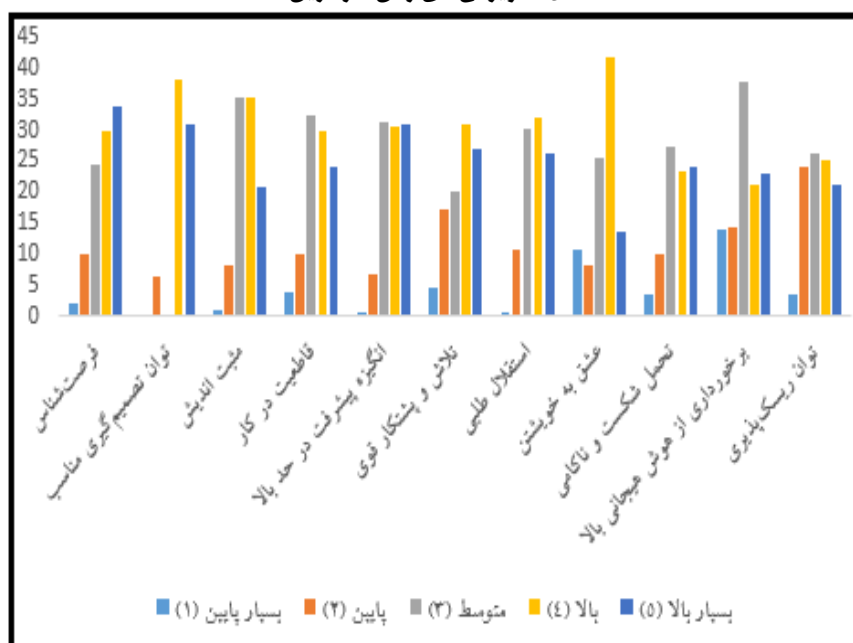
در جدول (۱)، ویژگی‌های زنان کارآفرین بر اساس طیف لیکرت تنظیم شد.

جدول ۱. درصد ویژگی‌های زنان کارآفرین

ویژگی‌ها	درصد ویژگی‌های زنان کارآفرین				
	بسیار بالا (۵)	بالا (۴)	متوسط (۳)	پایین (۲)	بسیار پایین (۱)
فرصت‌شناسی	۳۳/۸۲	۲۹/۹۵	۲۴/۵۲	۹/۸	۱/۹۷
توان تصمیم‌گیری مناسب	۳۰/۸۷	۳۸/۰۲	۲۴	۶/۲۲	۰
مثبت اندیشی	۲۰/۹۵	۳۵/۳	۳۵/۳	۸/۰۷	۱/۰۰
قاطعیت در کار	۲۴/۰۵	۲۹/۹۲	۳۲/۳۳	۹/۸	۳/۹۰
انگیزه پیشرفت در حد بالا	۳۰/۸۷	۳۰/۷۰	۳۱/۳۲	۶/۶	۰/۵
تلاش و پشتکار قوی	۲۶/۹۶	۳۱/۱۳	۱۹/۹۷	۱۷/۲۸	۴/۶۶
استقلال طلبی	۲۶/۰۸	۳۱/۹۵	۳۰/۳۰	۱۰/۵۴	۰/۶۵
عشق به خویشتن	۱۳/۷۳	۴۱/۸۶	۲۵/۶۳	۸/۱۳	۱۰/۶۶
تحمل شکست و ناکامی	۲۴/۱۲	۲۳/۵۲	۲۷/۲۸	۱۰/۰۴	۳/۳۴
برخورداری از هوش هیجانی بالا	۲۳/۰۵	۲۱/۰۷	۳۷/۷۵	۱۴/۲	۱۳/۹۹
توان خطرپذیری	۲۱/۰۱	۲۵/۳۴	۲۶/۱۳	۲۴/۱۱	۳/۴۱

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

شکل ۳. ویژگی‌های زنان کارآفرین

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

در شکل (۳)، درصد ویژگی‌های مطرح شده در بین زنان کارآفرین در بین گزینه‌های بالا، بسیار بالا و متوسط نسبت به گزینه‌های بسیار پایین و پایین، زیاد است.

۱-۲. یافته‌های توصیفی زمینه‌های اجتماعی زنان کارآفرین در روستاهای مورد مطالعه

منظور از زمینه‌های اجتماعی در مطالعه، مجموعه فعالیت‌هایی است که هدف از شرکت در آنها انتفاعی و اقتصادی نبوده و هدف حفظ و بهبود جنبه‌های اجتماعی روستا از جمله تقویت سرمایه اجتماعی است. در این مطالعه به منظور اولویت‌بندی زمینه‌های اجتماعی مشارکت زنان کارآفرین در توسعه اجتماعی روستا، پرسش‌ها دارای مقیاس نسبی بوده‌اند، به این صورت که از زنان کارآفرین مورد مطالعه خواسته شد میزان مشارکت خود را در هر یک از زمینه‌ها مطرح کنند.

جدول ۲. اولویت بندی زمینه های اجتماعی مشارکت زنان کارآفرین مرتبط با توسعه اجتماعی روستا

درصد	زمینه های اجتماعی
۹/۸۰	کمک به برگزاری مراسم های مذهبی
۸/۳۷	کمک به برگزاری جشن ها و اعیاد
۹/۹۸	همکاری با سایر زنان در نظافت و تمیز نگهداشتن محیط روستا
۵/۸۴	انتقال ارزش های اجتماعی به کودکان
۷/۱۴	پرداخت بخشی از درآمد برای انجام امور خیریه
۱۵/۸۸	کمک به ساختن مسجد و حسینیه
۲۳/۰۰	همکاری با شورای اسلامی روستا
۱۴/۱۱	همکاری با دهیاری روستا
۶/۸۰	گرفتن زکات از توانمندان هنگام برداشت محصول

(منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۱)

در جدول (۲)، از بین زمینه های اجتماعی، همکاری با شورا ۳۳/۰۰، بیشترین میزان میانگین و انتقال ارزش های اجتماعی به کودکان ۵/۸۴، پایین ترین زمینه اجتماعی است.

۲. یافته های تحلیلی

برای بررسی وضعیت توسعه اجتماعی از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. در جدول (۴)، توسعه اجتماعی در شاخص تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی در گویه تمایل به حضور تشکل ها خارج از روستا ۳/۲۲، افزایش اعتماد به سازمان های موجود در روستا ۳/۱۳، افزایش ارتباط با دیگر مناطق روستایی ۳/۱۰، گویای وضعیت مطلوب این شاخص در روستاهای شهرستان صومعه سرا است.

جدول ۳. وضعیت توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه سرا در شاخص تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی

گویه	میانگین	T	معناداری (۲ دامنه)	فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	
				بالا	پایین
تمایل به حضور تشکل ها خارج از روستا	۳/۲۲	۲۳/۴۳۲	-/۰۰۰	۳/۳۱	۳/۱۱
افزایش اعتماد به سازمان های موجود در داخل روستا	۳/۱۳	۲۳/۴۲۲	-/۰۰۰	۳/۲۵	۳/۰۳
افزایش ارتباط با دیگر مناطق روستایی	۳/۱۰	۲۳/۴۲۰	-/۰۰۰	۳/۲۰	۳/۰۰

(منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۱)

جدول ۴. وضعیت توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه سرا در شاخص مشارکت اجتماعی

گویه	میانگین	T	معناداری (۲ دامنه)	فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	
				بالا	پایین
افزایش مشارکت در انتخابات روستایی	۳/۳۴	۲۳/۴۴۵	-/۰۰۰	۳/۴۵	۳/۲۲
افزایش مشارکت در مراسم اجتماعی و مذهبی	۳/۴۴	۲۳/۴۵۶	-/۰۰۰	۳/۵۱	۳/۳۱
افزایش آگاهی از مزیت مشارکت در جامعه روستایی	۳/۳۶	۲۳/۴۴۸	-/۰۰۰	۳/۴۸	۳/۲۵
افزایش مشارکت جامعه محلی در تصمیم گیری و اجرای فعالیت های مختلف در روستا	۳/۲۷	۲۳/۴۵۰	-/۰۰۰	۳/۵۰	۳/۲۷
افزایش تمایل بین مردم روستا در زمینه سرمایه گذاری فعالیت اقتصادی در روستا	۳/۲۲	۲۳/۴۴۳	-/۰۰۰	۳/۳۵	۳/۱۱
مشارکت در اجرای پروژه های عمرانی	۳/۴۵	۲۳/۴۵۸	-/۰۰۰	۳/۵۴	۳/۳۱
افزایش شرکت در نشست های عمومی روستا	۳/۲۸	۲۳/۴۵۱	-/۰۰۰	۳/۳۶	۳/۱۷
افزایش مشارکت در فعالیت های روستا	۳/۳۱	۲۳/۴۴۲	-/۰۰۰	۳/۴۴	۳/۲۳

(منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۱)

براساس جدول (۴)، توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان در شاخص مشارکت اجتماعی ۳/۳۴، در گویه افزایش مشارکت در انتخابات روستایی ۳/۳۴، در گویه افزایش مشارکت در مراسم اجتماعی ۳/۴۴، در گویه افزایش آگاهی از مزیت مشارکت ۳/۳۶، در

گویه افزایش مشارکت جامعه محلی در تصمیم‌گیری و اجرای فعالیت‌ها ۳/۳۷، در گویه افزایش تمایل بین مردم روستا در زمینه سرمایه‌گذاری فعالیت اقتصادی ۳/۲۲، در گویه مشارکت در اجرای پروژه‌های عمرانی ۳/۴۵، در گویه افزایش شرکت در نشست‌های عمومی روستا ۳/۲۸، در گویه افزایش مشارکت در فعالیت‌های روستا ۳/۳۱، نشان از وضعیت مطلوب این شاخص در روستاهای صومعه‌سرا است.

جدول ۵. وضعیت توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه‌سرا در شاخص تحول جمعیتی روستا

گویه	میانگین	T	معناداری (۲ دامنه)	فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	
				بالا	پایین
حفظ جمعیت مردم محلی و جوانان روستایی	۳/۴۵	۲۳/۴۶۷	۰/۰۰۰	۳/۵۶	۳/۲۶
کاهش درصد مهاجرت از روستا به شهر	۳/۳۳	۲۳/۴۴۵	۰/۰۰۰	۳/۴۳	۳/۲۴
افزایش مهاجرت معکوس جمعیت از شهر به روستا	۳/۳۸	۲۳/۴۴۵	۰/۰۰۰	۳/۴۶	۳/۲۷

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

در جدول (۵)، وضعیت شاخص تحول جمعیتی روستا در گویه حفظ جمعیت مردم محلی و جوانان ۳/۴۵، کاهش درصد مهاجرت از روستا به شهر ۳/۳۳، افزایش مهاجرت معکوس جمعیت از شهر به روستا ۳/۳۸، گویای وضعیت نسبتاً مطلوب این شاخص در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا است.

جدول ۶. وضعیت توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه‌سرا در شاخص بهبود کیفیت زندگی

گویه	میانگین	T	معناداری (۲ دامنه)	فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	
				بالا	پایین
احساس امنیت در روستا	۳/۴۵	۲۳/۴۶۵	۰/۰۰۰	۳/۵۶	۳/۳۱
دسترسی به فعالیت‌های تفریحی در روستا	۳/۲۲	۲۳/۴۳۲	۰/۰۰۰	۳/۴۲	۳/۱۱
افزایش دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی	۳/۱۳	۲۳/۴۲۱	۰/۰۰۰	۳/۲۵	۳/۰۱
کاهش میزان جرائم (سرقت، مواد مخدر و...)	۳/۱۱	۲۳/۴۱۱	۰/۰۰۰	۳/۲۱	۳/۰۳
کاهش میزان نزاع‌های قومی و طایفه‌ای در روستا	۳/۱۰	۲۳/۴۱۰	۰/۰۰۰	۳/۲۲	۳/۰۱
افزایش دسترسی به فروشگاه مواد غذایی و فروشگاه تعاونی در روستا	۳/۲۳	۲۳/۴۳۳	۰/۰۰۰	۳/۲۴	۳/۱۵
کیفیت خدمات و تجهیزات امکانات آموزشی و ورزشی	۳/۲۵	۲۳/۴۳۵	۰/۰۰۰	۳/۲۴	۳/۱۳

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

جدول (۶)، شاخص بهبود کیفیت زندگی در گویه احساس امنیت ۳/۴۵، دسترسی به فعالیت‌های تفریحی ۳/۲۲، افزایش دسترسی به خدمات بهداشتی ۳/۱۳، کاهش میزان جرائم ۳/۱۱، کاهش میزان نزاع‌های قومی ۳/۱۰، افزایش دسترسی به فروشگاه ۳/۲۳، کیفیت خدمات و تجهیزات ۳/۲۵، نشان از وضعیت مطلوب این شاخص در روستاهای صومعه‌سرا است.

جدول ۷. وضعیت توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه‌سرا در شاخص آموزش و آگاهی

گویه	میانگین	T	معناداری (۲ دامنه)	فاصل اطمینان تفاوت ۰/۹۵	
				بالا	پایین
افزایش آگاهی از توانایی‌ها	۳/۲۳	۲۳/۴۴۵	۰/۰۰۰	۳/۳۵	۳/۱۳
آموزش زنان و جوانان روستا در زمینه کسب‌وکارهای روستایی	۳/۳۱	۲۳/۴۵۱	۰/۰۰۰	۳/۴۵	۳/۲۰
افزایش ادامه تحصیل در بین زنان و دختران در روستا	۳/۳۳	۲۳/۴۵۲	۰/۰۰۰	۳/۴۵	۳/۲۱

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

در جدول (۷)، وضعیت شاخص آموزش و آگاهی در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا در گویه افزایش آگاهی از توانایی‌ها ۳/۲۳، آموزش زنان و جوانان روستا در زمینه کسب و کارهای روستایی ۳/۳۱، افزایش ادامه تحصیل در بین زنان و دختران ۳/۳۳، مطلوب

ارزیابی شد. در ادامه، به منظور ارتباط بین نقش زنان کارآفرین و توسعه اجتماعی از آزمون کای اسکور استفاده شد. در مطالعه همبستگی بین نقش زنان کارآفرین و توسعه اجتماعی، بررسی مقادیر آزمون نشان داد که بین تمامی متغیر مستقل (نقش زنان کارآفرین) و متغیر وابسته (توسعه اجتماعی)، رابطه مثبت و معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد.

جدول ۸. نتایج تحلیل همبستگی بین نقش زنان کارآفرین و توسعه اجتماعی

شاخص های توسعه اجتماعی	متغیر مستقل	Value	Asymp.sig.(2-sided)
تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی	زنان کارآفرین	۱۰/۴۴۵	۰/۰۳۲
مشارکت اجتماعی		۱۰/۵۴۳	۰/۰۲۱
تحول جمعیتی روستا		۱۰/۳۴۵	۰/۰۳۴
بهبود کیفیت زندگی		۱۰/۳۳۱	۰/۰۳۷
آموزش و آگاهی		۱۰/۳۲۱	۰/۰۳۳

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

در جدول (۸)، آزمون کای اسکور نشان می‌دهد همه شاخص‌ها در سطح ۰/۰۵ معنادار هستند. به دلیل آنکه sig به دست آمده از عدد ۰/۰۵ کوچکتر است که می‌توان نتیجه گرفت بین نقش زنان کارآفرین و توسعه اجتماعی رابطه معنادار وجود دارد، اما این آزمون شدت رابطه را مشخص نمی‌کند، بنابراین به منظور پی بردن شدت رابطه بین دو متغیر از آزمون Cramers V استفاده شد.

جدول ۹. شدت رابطه بین نقش زنان کارآفرین و توسعه اجتماعی روستاهای صومعه سرا

متغیر وابسته	متغیر مستقل	Value	Approx. sig
توسعه اجتماعی	نقش زنان کارآفرین	۰/۵۴۳	۰/۰۰۴

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

جدول (۹)، نتایج آزمون Cramer's V را نشان می‌دهد. مقدار عددی این آماره ۰/۵۴۳ است که در سطح ۰/۰۵ معنادار است. چون مقدار عددی این آماره بالاست، می‌توان نتیجه گرفت که شدت رابطه بین دو متغیر نقش زنان کارآفرین و توسعه اجتماعی در روستاهای صومعه سرا بالا است. به منظور مشخص نمودن میزان تأثیرپذیری هریک از شاخص‌های توسعه اجتماعی نقش زنان کارآفرین، از مدل تلفیقی (FCOPRAS، FSORA)، استفاده شد.

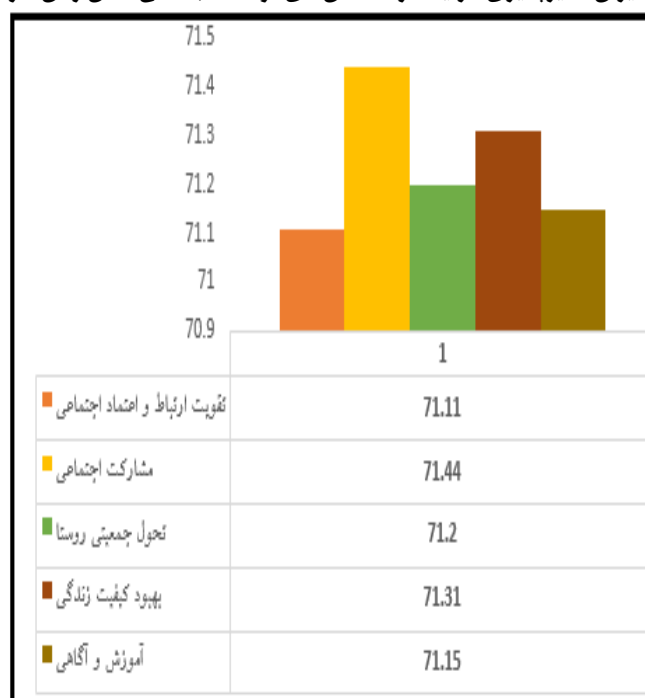
برای تحلیل نتایج جدول (۱۰)، یک شاخص کیفی پیشنهاد شده که به کمک آن می‌توان نقش زنان کارآفرین در توسعه اجتماعی روستاهای شهرستان صومعه سرا به صورت کیفی تعیین نمود. بر این اساس، اگر بین (۰/۳۰ - ۰/۰۰) باشد، بعد مربوطه در وضعیت قرمز و سطح کیفیت توسعه اجتماعی در آن ضعیف قرار دارد. اگر بین (۰/۴۰ - ۰/۳۰) باشد، بعد مربوطه در وضعیت قرمز و سطح کیفیت نسبتاً ضعیف است. اگر بین (۰/۶۰ - ۰/۴۰) باشد، آنگاه بعد در وضعیت زرد و سطح کیفیت متوسط، و اگر بین (۰/۶۰ تا ۰/۷۰) باشد، آنگاه بعد در وضعیت زرد و سطح کیفیت نسبتاً خوب قرار دارد. اگر بین (۰/۷۰ - ۰/۸۰) باشد، آنگاه وضعیت بعد سبز و سطح کیفیت آن خوب است، و اگر بین (۰/۸۰ - ۰/۹۰) باشد، بعد مربوطه در وضعیت سبز و سطح کیفیت خوب، و در نهایت اگر بین (۰/۹۰ - ۰/۱۰۰) باشد، بعد در وضعیت سبز و سطح کیفیت آن ممتاز خواهد بود.

جدول ۱۰. امتیازات کسب شده در شاخص‌های توسعه اجتماعی

شاخص های اجتماعی	امتیاز کسب شده (QL)	بیشینه امتیاز (QMAX)	کمینه امتیاز (QMIN)	فاصله بین QMAX و QMIN	امتیاز از ۱۰۰
تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی	۱۳/۹۳۹	۱۴/۵۷۵	۱۲/۹۸۶	۱/۵۸۹	۷۱/۱۱
مشارکت اجتماعی	۱۳/۴۵۳	۱۴/۵۵۴	۱۲/۲۲۳	۲/۳۳۳	۷۱/۴۴
تحول جمعیتی روستا	۱۳/۰۵۴	۱۴/۲۴۳	۱۲/۶۷۵	۱/۵۶۸	۷۱/۲۰
بهبود کیفیت زندگی	۱۳/۵۶۴	۱۴/۲۳۴	۱۲/۰۹۸	۲/۱۳۶	۷۱/۳۱
آموزش و آگاهی	۱۳/۳۲۱	۱۴/۰۹۸	۱۲/۲۱۳	۱/۸۸۵	۷۱/۱۵

(منبع: نگارندگان پژوهش، ۱۴۰۱)

شکل ۴. میزان تأثیرپذیری هر یک از شاخص‌های توسعه اجتماعی نقش زنان کارآفرین

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

شکل (۴)، از بین شاخص‌های اجتماعی، شاخص مشارکت اجتماعی ۷۱/۴۴، بهبود کیفیت زندگی ۷۱/۳۱، تحول جمعیتی - روستا ۷۱/۲۰، آموزش و آگاهی ۷۱/۱۵، تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی ۷۱/۱۱، بیشترین و کمترین میزان تأثیرپذیری را از نقش زنان کارآفرین در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا به خود اختصاص داده‌اند. در راستای نتایج به دست آمده، نقش زنان کارآفرینی در توسعه اجتماعی روستاهای صومعه‌سرا نسبتاً زیاد است، و شاخص مشارکت اجتماعی بیشترین میزان تأثیرپذیری از کارآفرینی زنان را به خود اختصاص داده است.

در پژوهش‌های مکانی مطابق با دیدگاه صاحب‌نظران اجتماعی ارزیابی محیط محلی در موفقیت کارآفرینی، به اندازه ارزیابی اقتصادی و صنعتی اهمیت دارد. یکی از ویژگی‌های مطالعات جمعیت‌شناختی در پژوهش‌های مکانی کمک به محاسبه میزان تأثیرپذیری هر یک از مناطق روستایی در ابعاد توسعه از کارآفرینی است. اگر در منطقه‌ای، فعالیت‌های کارآفرینی زیاد باشد، بدین معنا که آن منطقه قابلیت بازساخت فضایی و توسعه اجتماعی را خواهد داشت. بدین سان، برای دستیابی به این هدف از مدل WASTPAS استفاده شد.

جدول ۱۱. ماتریکس مکانی شاخص‌های اجتماعی در بخش‌های شهرستان صومعه‌سرا

بخش	تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	تحول جمعیتی روستا	بهبود کیفیت زندگی	آموزش و آگاهی
بخش مرکزی	۳/۴۵	۳/۴۴	۳/۵۴	۳/۵۱	۳/۶۲
بخش میزنا کوچک	۳/۱۱	۳/۰۳	۳/۰۲	۳/۱۳	۳/۰۱
بخش تولم	۳/۰۳	۳/۰۹	۳/۰۰	۳/۰۳	۳/۰۵

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

پس از ماتریکس مکانی گویه‌های مورد مطالعه، به نرمالیزه کردن گویه‌ها پرداخته شد. نتایج به شرح زیر است.

جدول ۱۲. نرمالیزه کردن شاخص‌های اجتماعی در بخش‌های شهرستان صومعه‌سرا

بخش	تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	تحول جمعیتی روستا	بهبود کیفیت زندگی	آموزش و آگاهی
بخش مرکزی	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۹۲	۰/۹۲	۳/۹۷
بخش میرزا کوچک	۰/۸۴	۰/۷۹	۰/۷۹	۰/۸۴	۰/۷۸
بخش تولم	۰/۷۹	۰/۸۴	۰/۷۸	۰/۷۹	۰/۷۹

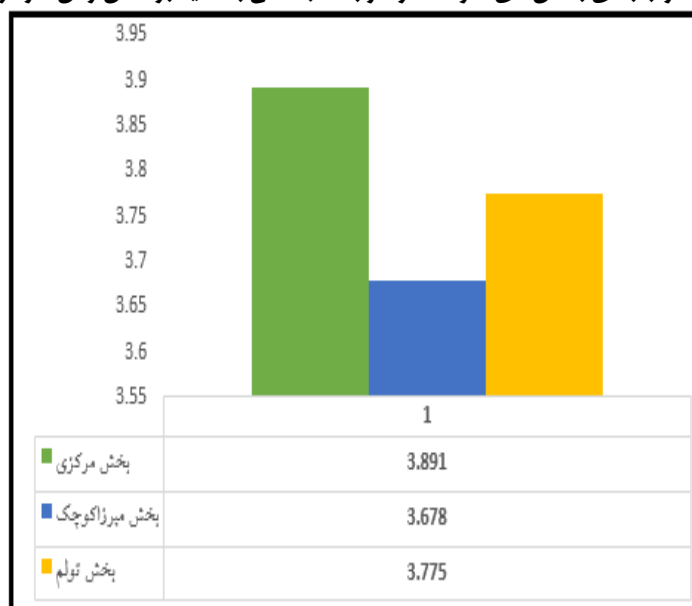
(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

جدول ۱۳. محاسبه مقدار (Q_i و λ) و برای رتبه‌بندی بخش‌های شهرستان صومعه‌سرا بر اساس میزان تاثیرپذیری شان از نقش زنان کارآفرین در ابعاد اجتماعی

اجتماعی			
رتبه‌بندی بخش‌ها	Q_i	λ	گزینه
۱	۳/۸۹۱	۰/۹۸۹	بخش مرکزی
۳	۳/۶۷۸	۰/۹۸۹	بخش میرزا کوچک
۲	۳/۷۷۵	۰/۹۸۹	بخش تولم

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

شکل ۵. رتبه‌بندی بخش‌های صومعه‌سرا در بُعد اجتماعی با تاکید بر نقش زنان کارآفرین

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۱)

براساس جدول (۱۳)، و شکل (۵)، به ترتیب بخش‌های مرکزی با مقدار وزن ۳/۸۹۱، بخش تولم با مقدار وزن ۳/۷۷۵، بخش میرزا کوچک با مقدار وزن ۳/۶۷۸، بیشترین و کمترین میزان توسعه اجتماعی را با تاکید بر نقش زنان کارآفرین با خود اختصاص داده است.

بحث

در توسعه اجتماعی روستا، نقش کارآفرینی زنان به اندازه‌ای است که حکمرانان، فعالیت‌های زنان کارآفرین در روستا را به‌عنوان مولد تولید و نیروی کار در زمینه توسعه اجتماعی به‌شمار می‌آورند. پژوهش حاضر با هدف توسعه اجتماعی روستایی با تمرکز بر نقش زنان کارآفرین شهرستان صومعه‌سرا صورت گرفت. به منظور بررسی وضعیت توسعه روستایی شهرستان صومعه‌سرا از آزمون تی، تک نمونه‌ای استفاده شد. برای توسعه روستایی در زمینه اجتماعی، شاخص تقویت ارتباط و اعتماد اجتماعی در گویه‌های

تمایل به حضور تشکل‌ها خارج از روستا با مقدار میانگین ۳/۲۲، افزایش اعتماد به سازمان‌های موجود در داخل روستا با مقدار میانگین ۳/۱۳، افزایش ارتباط با دیگر مناطق روستایی با مقدار میانگین ۳/۱۰، گویای وضعیت مطلوب این شاخص در شهرستان صومعه‌سرا است.

در تحلیل نقش زنان کارآفرین در توسعه روستایی در مطالعه همبستگی بین نقش زنان کارآفرین و توسعه روستایی، بررسی مقادیر آزمون نشان داد که بین نقش زنان کارآفرین و توسعه پایدار، رابطه مثبت و معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد. نتایج آزمون کای اسکوئر نشان نشان داد، نقش زنان کارآفرین در توسعه روستایی صومعه‌سرا معنادار است. همچنین برای سنجش شدت رابطه نتایج آزمون وی کرامرز نشان داد که شدت رابطه بین دو متغیر نقش زنان کارآفرین در توسعه روستایی شهرستان صومعه‌سرا بالا است. براساس یافته‌ها، از بین شاخص‌های اجتماعی، مشارکت اجتماعی با مقدار امتیاز ۷۱.۴۴، بیشترین میزان تاثیرپذیری را از نقش زنان کارآفرین در شهرستان صومعه‌سرا به خود اختصاص داد. می‌توان بیان نمود که نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های بشیر احسن و قربانی‌نژاد (۱۳۹۵)، عالی‌زاده و بهرامی (۱۳۹۶)، خسروی‌پور و ادهم ملکی (۱۳۹۶)، آریانا و همکاران (۱۳۹۸) و شهبازی (۱۴۰۱)، همسواست.

از آنجا که در پژوهش‌های مکانی، ارزیابی محیط محلی در موفقیت کارآفرینی، به اندازه ارزیابی اقتصادی و صنعتی اهمیت دارد. یکی از ویژگی‌های مطالعات جمعیت‌شناختی در پژوهش‌های مکانی کمک به محاسبه میزان تاثیرپذیری هریک از مناطق روستایی در ابعاد توسعه از کارآفرینی است. اگر در منطقه‌ای، فعالیت‌های کارآفرینی زیاد باشد، بدین معنا که آن منطقه قابلیت بازساخت فضایی و توسعه اجتماعی را خواهد داشت. بدین سان، برای دستیابی به این هدف از مدل استفاده شد. براساس یافته‌های به دست آمده با مدل WASTPAS، به ترتیب بخش‌های مرکزی با مقدار وزن ۳/۸۹۱، بخش تولم با مقدار وزن ۳/۷۷۵، بخش میرزا کوچک با مقدار وزن ۳/۶۷۸، بیشترین و کمترین میزان توسعه اجتماعی را با تاکید بر نقش زنان کارآفرین به خود اختصاص داد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

براساس نتایج پژوهش‌ها در توسعه روستایی، نقش کارآفرینی زنان به اندازه‌ای است که فعالیت‌های زنان کارآفرین در روستا به‌عنوان مولد تولید و نیروی کار در این زمینه به‌شمار می‌رود. به‌ویژه برای توسعه روستاها، مشارکت کارآفرینان زن در برنامه‌های توسعه می‌تواند نقش قابل توجهی داشته باشد. براساس تحلیل‌های نظری، به توسعه کارآفرینی موفق و کارآفرین در مناطق روستایی باید به عنوان سرمایه‌های انسانی نگریسته شود، زیرا آنان به عنوان نیروهای خلاق، نوآور و متفکر در زمینه فعالیت خود می‌توانند تحولی شگرف در زندگی و توسعه نواحی روستایی ایجاد کنند و روستاها را از حالت ایستایی (فقر، بیکاری، الگوهای معیشتی سنتی و تک ساختی و بدون تنوع) حتی در برخی موارد سقوط (تخلیه‌شدن روستاها به دلیل مهاجرت) نجات دهند. پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه کارآفرینی زنان در روستاها، بر اهمیت شناخت این سرمایه و تقویت ابعاد آن به‌منظور حداکثر کردن کارکرد افراد در نقش‌های متفاوت تاکید دارد. بر مبنای یافته‌های پژوهش‌های گذشته افزایش توجه به نقش زنان در کارآفرینی و تلاش در جهت ارتقای آن می‌تواند در توسعه روستاها مؤثر باشد. براساس یافته‌های به دست آمده، راهکارهایی پیشنهاد می‌گردد:

- فراهم‌آوردن شرایط لازم جهت استفاده از زنان کارآفرین در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا به منظور جلوگیری از مهاجرت روستاییان.
- امکان‌سنجی، معرفی و آموزش کسب‌وکارهای موفق برای توسعه کارآفرینی زنان در روستاهای شهرستان صومعه‌سرا.
- ارائه تسهیلات بانکی برای زنان کارآفرین روستاهای شهرستان صومعه‌سرا به منظور توسعه کسب و کار.
- تسهیل در امکان دسترسی به اطلاعات بازارهای فروش و صادرات محصولات برای زنان کارآفرین روستاهای شهرستان صومعه‌سرا با توجه به ظرفیت بازارهای داخلی و برخورداری استان گیلان از مرز بین‌المللی.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

نویسنده اول: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، انجام آزمایش و گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیش‌نویس مقاله.
نویسنده دوم: طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله.
نویسنده سوم: مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر بدون حمایت مالی انجام شد.

سپاسگزاری

از مردم شریف شهرستان صومعه‌سرا به‌دلیل همکاری در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- آریانا، آ. دستیار، ز. توسلی، ع. (۱۳۹۸). نقش زنان کارآفرین در توسعه و تحول کشور بررسی موردی استان هرمزگان، فصلنامه علمی کارآفرین. ۶ (۴۶)، ۱۰۱-۱۲۰.
- بشیراحسن، مسلم؛ و قربانی‌نژاد، ریاز. (۱۳۹۵). نقش زنان کارآفرین در توسعه اقتصادی روستایی مطالعه موردی: دهستان خرمرود واقع در شهرستان تویسرکان. فصلنامه جغرافیایی سرزمین من. سال ۱۴. شماره ۵۳، ۹۳-۱۰۷.
- بوزرجمهری، خدیجه؛ و جوانی، خدیجه. (۱۴۰۰). نقش سازمان‌های مردم‌نهاد (NGOs) در توانمندسازی زنان روستایی مورد مطالعه: روستاهای شهرستان رشتخوار، استان خراسان رضوی. پژوهش‌های جغرافیایی انسانی. دوره ۵۴، شماره ۲.
- حیدری ساربان، وکیل. (۱۳۹۱). اولویت‌بندی موانع مؤثر بر کارآفرینی زنان روستایی (با روش AHP) مطالعه موردی: استان اردبیل، مطالعات اجتماعی - روان‌شناختی زنان، ۱۰ (۲): ۱۵۹-۱۷۷.
- خسروی‌پور، بهمن؛ و ادهم‌ملکی، مرجان. (۱۳۹۶). برنامه‌ریزی و استقرار مدیریت مشارکتی در بهره‌برداری از شبکه‌های آبیاری (مطالعه موردی: پروژه آبیاری حفار شرقی و غربی خرمشهر). پنجمین همایش ملی مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی و سومین کنگره ملی آبیاری و زهکشی ایران. دانشگاه چمران اهواز.
- سنایی‌مقدم، سروش؛ رحمانی، بیژن؛ مریدسادات، پگاه؛ و طاهری، نبی‌الله. (۱۳۹۹). مدل‌سازی اثرات کیفیت محیطی مقصدهای گردشگری بر رضایتمندی گردشگران در نواحی روستایی مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان دنا. برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری. دوره ۹، شماره ۳۳. ۴۷-۷۰.
- شکوری، علی؛ رفعت‌چاه، مریم؛ و جعفری، معصومه. (۱۳۸۶). مولفه‌های توانمندی زنان و تبیین عوامل مؤثر بر آنها. زن در توسعه و سیاست. دوره ۵، شماره ۱. ۱-۲۶.
- شهبازی، حسین‌رضا. (۱۴۰۱). بررسی آثار ICT بر توسعه اقتصادی و کالبدی - زیرساختی جوامع روستایی مورد پژوهی؛ روستای محمودآباد - شهرستان خدابنده.
- فتوتی، هستی؛ برادران، مسعود؛ سلمان‌زاده، سیروس؛ و غنیان، منصور. (۱۳۹۰). تبیین نقش ترویج و آموزش کشاورزی در افزایش مشارکت زنان روستایی در توسعه پایدار روستایی مطالعه موردی: دهستان شاور شهرستان شوش، اولین همایش ملی راهبردهای دستیابی به کشاورزی پایدار، اهواز، ۹-۱.
- فرجی‌سبکبار، حسنعلی؛ بدری، سیدعلی؛ سجاسی قیداری، حمدالله؛ صادقلو، طاهره؛ و شهدادی خواجه‌عسگر، علی. (۱۳۹۰). اولویت‌بندی توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی با استفاده از تکنیک پرموتی، پژوهش‌های جغرافیایی، (۷۵). ۵۳-۶۸.
- عالی‌زاده، اسماعیل؛ و بهرامی، سارا. (۱۳۹۶). نقش زنان روستایی در ایجاد کسب‌وکار سبز مطالعه موردی دو روستای قلعه قافه بالا. کفش محله استان گلستان، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۲ (۷)، ۱۵۰-۱۲۱.

- علیخانی داودکلایی، مهدی. (۱۳۹۳). چالش‌های پیش‌روی زنان در کارآفرینی کشاورزی، نشریه کارآفرینی در کشاورزی، جلد اول، شماره ۴، گرگان، ۱۹-۳۲.
- علیدوست، سمیه؛ و لشگرآرا، فرهاد. (۱۳۹۲). موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی (مطالعه موردی: شهرستان گرمسار). مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۶ (۱)، ۷-۱۶.
- کرمی، شهره. (۱۳۹۰). نظرسنجی زنان روستایی پیرامون اثر توسعه مشاغل جدید کشاورزی بر توسعه پایدار روستایی، مجموعه مقالات اولین کنفرانس ملی دانشجویی کارآفرینی.
- یعقوبی‌فرانی، احمد؛ سلیمانی، عطیه؛ و موحدی، رضا. (۱۳۹۳). تحلیل عوامل موثر بر کارآفرینی زنان روستایی. فصلنامه علمی مطالعه‌های اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۲ (۴)، ۷-۴۲.

References

- Ariana, A., Assistant, Z., & Tausli, A. (2018). The role of women entrepreneurs in the development and transformation of the country, a case study of Hormozgan province, *Afarin Scientific Quarterly*, 6, (46), 101-120. (in Persian)
- Alidost, S., & Lashgarara, F. (2012). Obstacles to rural women's entrepreneurship development (case study: Garmsar city). *Journal of agricultural extension and education research*, 6(1), 16-7. (in Persian)
- Alikhani Dadukolaei, M. (2013). Challenges facing women in agricultural entrepreneurship, *Journal of Entrepreneurship in Agriculture*, 1 (4), Gorgan, 19-32. (in Persian)
- Alizadeh, I., & Bahrami, S. (2016). The role of rural women in creating green business, a case study of two villages of Qala Kafe Bala. Golestan province neighborhood shoes, *social work research journal*, 2(7), 121-150. (in Persian)
- Bashirahsan, M., & Ghorbani Najad, R. (2015). The role of women entrepreneurs in rural economic development, a case study: Khorramrood village located in Tuysarkan city. *The geographical quarterly of my land*, 14 (53), 93-107. (in Persian)
- Buzrajmehri, K., & Javani, K. (1400). *The role of non-governmental organizations (NGOs) in empowering rural women studied: the villages of Rashkhar city*, Razavi Khorasan province. *Researches of human geography*, 54 (2), (in Persian)
- Farji Sabkbar, H. A., Badri, S. A., Sajasi Khedari, H., Sadeghlou, T., & Shahdadi Khaje-Asgar, A. (1390). Prioritizing the development of entrepreneurship in rural areas using the PROMET technique, *geographical research*, (75), 53-68. (in Persian)
- Fatuti, E., Brothers, M., Salmanzadeh, C., & Ghaniyan, M. (2019). Clarifying the role of agricultural promotion and education in increasing rural women's participation in sustainable rural development, case study: Shavor district, Shush City, *the first national conference on strategies to achieve sustainable agriculture*, Ahvaz, 1-9. (in Persian)
- Fernandez, S., & Moldogaziev, T. (2015). Employee empowerment and job satisfaction in the US federal bureaucracy: A self-determination theory perspective. *The American review of public administration*, 45 (4), 375-401.
- Giampiccoli, A., & Mtapuri, O. (2012). Community based tourism: *An Exploration of concept from a political review international*, 16 (1), 29- 43.
- Heriot, K., & Campbell, N. (2002). A new approach to rural entrepreneurship: a case study of two rural electric cooperatives. Available in: Western Kentucky University, and Noel D, Campbell, *North Georgia College and State University*.
- Heydari Sarban, I. (2019). Prioritization of obstacles affecting rural women's entrepreneurship (with AHP method, case study: Ardabil province, *Women's social-psychological studies*, 10 (2): 159-177. (in Persian)
- Julian, S. D. et al. "SWOT, SWot, or swOT? an exploration of the relative effect of the internal and external environments on organizational responses to a strategic. (2000). 19 (3). Sharply, Richard. Rural.
- Kabeer, N. (2002). Resources, Agency, Achievements: Reflections on the Measurement of Women's Empowerment, in: B. Sevefjord and B. Olsson (e.d.s) *Discussing Women's Empowerment - Theory and Practice*. Sweden: *Swedish International Development Agency*.
- Karmi, S. (2019). A survey of rural women regarding the effect of the development of new agricultural jobs on sustainable rural development, the collection of articles of the first national student entrepreneurship conference. (in Persian)
- Khosravipour, B., & Adham-Melki, M. (2016). Planning and implementation of participatory management in the exploitation of irrigation networks (case study: East and West Khorramshahr Hafar irrigation project). The 5th National Conference on Management of Irrigation and Drainage Networks and the 3rd National Irrigation and Drainage Congress of Iran. Chamran University of Ahvaz. (in Persian)
- Kumar, T. (2016). Factors Affecting Development of Agripreneurship in Bhagalpur District of Bihar (Doctoral dissertation, Department of Extension Education, BAU, Sabour).

- Li, X.; Gan, G. & Hu, B. (2011). The impact of microcredit on women's empowerment: Evidence from *China Journal of Chinese Economic and Business Studies*, Vol. 9, No. 3, pp. 239-261.
- Monkman, K., Miles, R., & Easton, P. (2007). The transformatory potential of village empowerment program: The Tostan replication in Mali, *Womens studies international forum*, 30 (6), 451- 464.
- Sanai-Moghadam, S., Rahmani, B., Meridsadat, P., & Taheri, N. (2019). Modeling the effects of the environmental quality of tourist destinations on the satisfaction of tourists in rural areas, a case study: the central part of Dana city. *Tourism planning and development*. 9 (33). 70-47. (in Persian)
- Shakuri, A., Rifatchah, & M., Jafari, M. (2008). The components of women's empowerment and the explanation of factors affecting them. *Women in political development*. 5 (1), 1-26. (in Persian)
- Shahbazi, H. R. (1401). Investigating the effects of ICT on the economic and physical-infrastructure development of rural communities under study; Mahmoodabad village - Khodabande city. (in Persian)
- Taghibeygi, M., Sharafi, L., & Khosravipour, B. (2015). Identifying factors influencing the development of rural entrepreneurship from the perspective of farmers of West Islamabad country. *Research Journal of Fisheries and Hydrobiology*, 10 (10), 161-168.
- Waligo, V. M., Clarke, J., & Hawkins, R. 2013. Implementing sustainable tourism: A multistakeholder involvement management framework, *Tourism management*, 36, 342- 353.
- Yaqoubi-Farani, A., Soleimani, A., & Mohadi, R. (2013). Analysis of factors affecting rural women's entrepreneurship. *Scientific Quarterly of Women's Social Psychological Studies*, 12(4), 42-7. (in Persian).